

БАБЕ И ЖАБОКРЕЧИНЕ: СУПРОТСТАВЉЕНЕ ИДЕЈЕ У САВРЕМЕНОЈ ПОЕЗИЈИ

Сигуран сам да је ситуација елизабетинских песника била компликованија него што нам се чини из перспективе двадесет првог века. Могу да замислим заваде: опкорачење наспрам границе на крају стиха, традиционална наспрам савремене дикције, прикладне и неприкладне теме за поезију. Ипак, песници су се слагали у много погледа: рима и/или метар били су потребни; постојала су прихваћена правила синтаксе, дикције, кохеренције. Ствараоци који су се озбиљно бавили поезијом можда су мало натезали правила, али ретко су их кршили. Поређење песама можда није увек било поређење баба и баба, па чак ни баба-тетака и баба-стрина, али ипак није било поређење баба и ђубришта, или баба и теренских мотоцикала, или баба и жабокречина, као што данас често јесте.

Поезија је постала тако широко поље, ратна зона у којој је све дозвољено, да је тешко пронаћи области у којима влада општа толеранција, а камоли опште слагање. Необитничка, месна, академска, улична, слем, формалистичка, језичка, експериментална, извођачка, угурсуска, имажистичка, дубокоимажистичка, авангардна, прозна, постструктуралистичка, модерна, високомодерна, постмодерна и постпостмодерна само су неки од епитета којима се означава поезија потпуно различитих песника као што су Марк Стренд, Чарлс Буковски, Џон Ешбери, Рон Силиман, Мајкл Маклур, Рита Дав, Џејмс Тејт, Џ. Д. Маклачи, Лин Хеџинијан, Џори Грејам, Шерон Олдс, Едвард Херш, Дениз Думел, Елејн Екви, Чарлс Бернстин, Патриша Смит, Били Колинс, Гари Снајдер, Џералд Локлин, Реј Гонзалес, Ванда Колман, Марк Вебер, Дејвид Сент Џон, Спароу, Арам Саројан, Расел Едсон и Бренда Хилман.

Пошто се поезија у САД ретко кад добро продаје, а није често ни предмет књижевних приказа, након објављивања књига, тржиште и критичари немају велику улогу у њиховом пробирању. Како нема природне селекције, све врсте песама, ма како лоше припремљене за живот, могу да опстану, па чак и да напредују ако пронађу неколико поборника – поготово оних гласних који долазе са универзитета.

Та ситуација песницима даје изузетну слободу, али исто тако ствара и изузетну фрустрацију и збрку. Читаоцима и потенцијалним читаоцима нуди небројене опције, али може и да их излуди. Јавност поезију већ ионако посматра као област у којој ће се они што су довољно глупи да у њу уђу осећати још глупље. Премда савремена поезија буквално свакоме нуди понешто, сама количина објављених дела отежава читаоцима – поготово почетницима – да пронађу књиге по свом укусу.

Када је реч о критичком оцењивању поезије – како се нешто може критички оценити када се нико не слаже око тога шта би то „нешто“ требало да буде?

Ако оцену даје нека комисија, одлуке се обично сведу на компромисе, уз изузетак онога што је необично (и стога, истински иновативно) и онога што је изузетно. Оцена коју даје једна особа нужно је субјективна. За разлику од спринта на сто метара, где најбржи побеђује, у савременој поезији постоји мало или нимало објективних критеријума за победу. Писац првокласних формалних стихова може бити управо оно што љубитељ експерименталног стиха сматра најмање вредним, и обратно.

А опет, критичари често пишу тако као да њихове ставове морају делити сви они који мисле исправно. Један разлог због којег има толико трвења између различитих песника и група песника јесте то што су сви они склони да сматрају да се остали заваравашу, да су будалести, непросвећени, кратковиди, глупи, досадни, безосећајни, па и безмало морално изопачени.

И сâм сам одбацивао естетске вредности за које сматрам да негују лоше писање, одбијају читаоце и осуђују поезију на културну безначајност. Убеђен сам да су моји ставови исправни. Убеђен сам и у то да разлике у естетици – то јест, укусу – потичу, поглавито, не из логичног расуђивања, већ из темперамента. Неке разлике су биолошке; урођени ставови и тенденције које је готово немогуће променити. Остале су већином психолошке – научене у раном узрасту, и крајње отпорне на промене. Верујем да има релативно мало оних које су производ свесног избора. Људи реагују, а потом рационализују своје реакције.

Често чујем да песници треба међусобно да се подржавају зато „што смо сви, пре свега и изнад свега, песници“. Поздрављам сваку идеју која подстиче људе да буду добри једни према другима. Ипак, ваља напоменути да песници данашњег доба у САД можда и немају ништа више тога заједничког него што риболовци мушичарењем из Монтане имају с риболовцима мрежарењем са Антарктика. Људи од поезије желе, траже, захтевају веома различите, и често међусобно неускладиве ствари. Оно што једна фракција цени, нека друга ће засигурно оцрнити, док ће ценити његову сушту супротност.

У наставку наводим изванредан број тих „ствари“ које читаоци можда желе да нађу у поезији, као и кратко објашњење сваке од њих. Чак и међу тим поделама постоје несугласице, и многе могуће даље поделе. Све то наводим, не да ограничим разноликост, нити да решим проблем (ако је уопште и реч о проблему), а ни да ову или ону групу нагнам да се призове памети, већ просто да истакнем неке од супротстављених ставова који постоје код данашњих песника и/или љубитеља поезије у Сједињеним Државама.

1) Природан језик. Поезија треба да буде написана једноставним језиком, да јасно и концизно искаже шта мисли. Треба да буде написана језиком који људи заправо користе, ослобођена од опскурних алузија и референци. У песми не треба да стоји ништа што се не може замислити као део нечијег разговора.

1А) Једноставан стил. Поезија треба да избегава сваку врсту префињености. Треба да се ослободи свих компликованих песничких израза и језичких украса. Треба да буде једноставна, без пиротехнике и без претенциозности. Суздржаност израза је врлина. Ако и има фигуративног језика, он мора бити умерен.

1Б) **Слободна форма.** Рима и метар су неприродни, и/или опресивни, и/или ограничавајући, и/или елитистички, и/или не одражавају модерни амерички живот. Најбоља савремена поезија је нужно поезија у слободном стиху, или евентуално поезија у прози, која брише вештачке границе између поезије и прозе. Неки заговорници слободног стиха придају велики значај ефектном коришћењу прекида стиха; други, томе како песма изгледа на страници књиге.

2) **Посебан језик.** Поезија није свакодневни говор, већ језик резервисан за посебну употребу. Та посебна употреба језика може се изразити кроз песничка средства као што су рима, метар и учене алузије, или тако што се језик користи на нестандардне начине. Поезија треба да допусти читаоцима да уживају у узвишеној дикцији, или можда у раставним реченицама и неодређеној синтакси. Или би природан језик требало уобличити тако да буде посебан.

2А) **Музички језик.** Звук поезије је везан за „значање“ које песма садржи, али је важнији од њега. Заговорници могу рећи: „Не знам шта ово значи, али сјајно звучи.“ Читаоци се могу приближити заносу кроз звук.

2Б) **Гиздавост и грациозност.** Поезија је опијеност језиком. Песма је савршен простор за језичко шепурење и претеривање у стилу Шекспира. Неумереност израза може бити врлина.

2В) **Фиксна форма.** Најбоља поезија употребљава риму и/или метар. Све мање од тога јесте „играње тениса без мреже“.

3) **Компликованост.** Пошто је поезија језик који користи максимум свог потенцијала, нужно је (и прекрасно) тешка. Добра песма захтева много читања, и поприлично (често професионално) тумачење. Лака поезија је инфериорна поезија.

4) **Јасноћа.** Буквално сва велика дела прошлости била су јасна, а таква треба да буду и савремена дела. Нејасно писање је лоше писање. Двосмисленост може бити добра, али само ако се многобројна значења међусобно не искључују или деконструишу.

4А) **Приступачност.** Поезија треба лако да се чита. Треба, по речима Билија Колинса, да буде „гостољубива“. Треба да буде доступна широкој публици и, макар на површинском нивоу, да захтева мало или нимало тумачења.

4Б) **Одредиво значење.** Добра песма преноси ауторово значење читаоцу. Она је успешан чин међуљудске комуникације.

5) **Неодредивост.** Сумњиве су све тврдње да се може продрети у људски ум, као и концепт „истине“. Тиме што одбија да буде оптерећена неким датим „значањем“ или заточена у њему, поезија баца најбоље светло на такозвано „људско стање“, које је такође неодредиво. Значење је немогуће, или макар, немерљиво, пошто

за сваку изјаву постоји велики број могућних, често противуречних, значења. Двосмисленост је неизбежна, а вишеструка значења служе томе да се међусобно оспоравају, искључују или деконструишу.

- 6) **Нејасноћа.** Јасноћа заробљава читаоца у учмалим, изнуреним идејама и перцепцијама које диктирају писци. Нејасни елементи у песми присиљавају читаоца да активно учествује у стварању значења.
- 7) **Мистерија.** Песма не треба да отвори све карте. Јасноћа је врлина прозе, ако се уопште може сматрати врлином. Поезија је изнад логике. Њено царство јесте оно неизрециво, оно што се не може досегнути „нормалним“ лингвистичким путевима. У двосмислености се може уживати због ње саме.
- 8) **Нов поглед на живот.** Поезија обнавља свет, наводећи публику да све посматра „из другачијег угла“. Начини на које се тај ефекат (који теоретичари књижевности називају *дефамилијаризација*) постиже крећу се од стилских средстава традиционалне прозодије до техника авангарде. Да би нека песма била успешна, она мора да преобрази свакодневни свет који узимамо здраво за готово у нешто ново, занимљиво и чудновато.
- 9) **Епифанија.** Песме треба да говоре о крупним догађајима који мењају живот и/или о открочењима.
- 10) **Тренуци за памћење.** Песме треба да буду као фотографије: мали, али моћни делићи стварног и/или замишљеног живота. Оне конкретизују искуства која би иначе била изгубљена и славе успомену на њих.
- 11) **Загонетке које треба решити и шифре које треба провалити.** Једна од радости поезије јесте прилика да опробамо свој ум на неком тексту. Шта су то симболи, и како се употребљавају? Шта су то обрасци у песничким сликама, и зашто постоје? Каква се све значења крију испод површине песме?
 - 11А) **Језичка игра.** Поезија је језик који користи максимум свог потенцијала; стога, што се више значења може слојевито убацити у њу помоћу каламбура, хомонима, акростихова и осталих игара и трикова, то боље.
- 12) **Озбиљност.** Иако се понекад тврди да се хумор, па чак и потпуна шашавост, могу користити у озбиљне уметничке сврхе, читаоци се морају највише (а можда и искључиво) дивити делима које одликује велика, трезвена озбиљност.
- 13) **Духовитост и хумор.** Ове особине се могу изразити на различите начине, од академских досетки, преко фантазија за оне старије од 18 година, до слепстика; а сваки од тих стилова има своје критичаре и своје обожаватеље. Премда би ретко

који критичар потпуно искључио духовитост и хумор из поезије, оцене које им се додељују крећу се од веома позитивних до веома негативних; а њихова вредност од високе до занемарљиве.

13А) **Бесмисленост.** Све људске тежње су апсурдне, а нарочито поезија. То се најбоље изражава поезијом која пародира Поезију стиховима попут „Ја сам у туру.“¹

14) Искреност. Много је афоризама који говоре о вези (често обратной) између искренности и добре поезије. А ипак, та се особина високо цени у многим круговима. Ако се песма доживи као да јој недостаје искренности, то може искључити њено разматрање у контексту озбиљне уметности.

15) Иронија. Ова особина, која може укључивати и ругање самоме себи, од кључне је важности у постмодернизму, који узима за дато идеју да је човечанство изгубило свој положај у средишту универзума и да је скрајнуто на неку безначајну планету која се окреће око неке неважне звезде. Дејвид Лиман иронију назива „... становиштем које је најприкладније за приказивање унутрашњег конфликта... [и] снажне амбивалентности. Иронија указује и на одређену врсту књижевне структуре у којој опречности постоје напоредо, а парадокси могу да преовлађују“.² Постмодерна иронија је често омаловажавајућа.

16) Прилика да се осетимо интелигентно. Пошто добра поезија преноси много информација у релативно мало речи, чак и најтранспарентнији стихови захтевају више мозгања и менталних скокова него иста количина прозе. Самопоштовање које проистиче из тога што смо се показали као дорасли том задатку једна је од најређе навођених благодети читања поезије.

17) Прилика да будемо коаутори песме. Песме треба да дозволе читаочевом уму да иде куд год му се иде, без навођења ка „исправном“ тумачењу. Добра песма очекује да се читалац интензивно укључи у креативни процес, и функционише углавном као помагало за читаочеву имагинацију. Аутора не би требало „привилеговати“ у односу на читаоца. Значења која натура аутор јесу опресивна.

18) Прилика за вољно сузбијање неверице. Добра поезија изазива будни сан. Као што сурфер контролу већине покрета предаје таласу, тако се читаоци препуштају ауторовим рукама, надајући се да ће их он одвести на неко допадљиво место. Свака хипноза је, на крају крајева, аутохипноза.

19) Живописне слике. Поезија функционише кроз Елиотов „објективни корелатив“ – емоцију која се евоцира у мозгу кроз слике.

¹ Gabriel Gudding, "Statement", у: *A Defence of Poetry* (Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 2002), 83.

² David Lehman, "Twenty Questions", интервју који је водила Нин Ендруз, у: *The Line Forms Here* (Ann Arbor: University of Michigan Press, 1992), 240.

- 20) Фигуративни језик.** Суштина поезије јесте метафора. Тим имагинативним повезивањем несличних ствари, поезија може да се приближи неизрецивом.
- 21) Емоционална снага.** У срцу поезије лежи емоција, а поезија треба да има „срце“. Треба да нас удари у емоције. Наглашавање идеја се може посматрати као наглашавање „главе“, а то је штетно за поезију.
- 22) Интелектуална снага.** Поезија треба да буде нескривено интелектуална, пуна идеја – филозофских, политичких, научних (или шта већ који читалац воли). Снажне емоције се могу посматрати као небитне, сумануте, или, што је најгоре, сентименталне. Поезија, како је Т. С. Елиот тврдио, јесте *бексиво* од емоција.
- 23) Нема идеја осим у стварима.** Поезија није место за испитивање интелектуалних питања. Ако се она испитују, требало би да буду изражена конкретним, неинтелектуалним сликама.
- 24) Асоцијативни скокови.** Песници показују своју виртуозност проницљивим, течним, необузданим и често нелинеарним асоцијацијама. Задовољство читања слично је посматрању артиста на трапезу који изводи један спектакуларни скок за другим.
- 25) Морално, ментално, духовно, психолошко уздицање.** Поезија би требало да буде извор надахнућа и подстицаја. Она обухвата све вредности културе, и помаже њиховом даљем преношењу.
- 26) Уметност ради уметности.** Уметност не полаже рачуне никаквој сили изнад себе. Она није средство друштвене користи, нити би требало да буде. Она је своје властито и једино оправдање
- 27) Повратак некадашњим књижевним подвизима.** Савремена поезија треба да чини оно што су чиниле велике песме из прошлости. Треба да буде у складу с Великом Традицијом, и да буде њен део.
- 28) Авангардни приступ.** Поезија треба да буде предводница људске мисли, осећања и перцепција. Изнад свега, песме треба, како је Паунд говорио, да „буду нове“.
- 29) Имагинација.** Буквално сви читаоци диве се овој особини и трагају за њом, премда се могу оштро сукобљавати око тога шта је заправо та особина и како се изражава.
- 30) Разонода и забава.** Неки читаоци жуде за овим особинама у поезији; други их сматрају недостојним те уметности, примеренијим за филистинску занимацију као што су филмови и телевизија.
- 30А) Изводивост.** Поезија је усмена уметност, и најбоље песме најбоље функционишу када се изводе усмено. Неки љубитељи поезије не воле да је читају, већ да слушају како је други читају.

30Б) **Узбуђење и енергија.** Баш као и рок музика, поезија треба да покрене ум и размрда тело.

31) Опуштена контемплација. Поезија треба да буде неки вид медитације, да успори тело и умири ум.

32) Досада. Поезија која забавља или разоноди не може мрднути ум читалаца из културне учмалости у којој се налазе. Поезија са сјајним сликама и епифанијама вештачка је и неприродна. Паралишуће понављање, или збуњујуће нелогичности могу нагнати читаоца да уђе у креативно партнерство с песником, а не да се једноставно завуче у пасивност.

33) Пажљиво обликовање. Песма треба да буде педантно обликована, чак и ако је резултат то да наизглед уопште није обликована.

34) Спонтаност. Поезија треба да буде необуздани излив одређеног тренутка. „Прва реч, најбоља реч.“

35) Склад и јединство. Песме треба да пруже течне, комплетне описе или приповести, представљене логичним следом слика и идеја. Сви елементи треба да раде заједно, како би створили јединствено искуство. Двосмисленост може бити добра, али само ако се вишеструка значења међусобно не искључују или деконструишу.

36) Фрагментарност. Песме треба да одражавају несклад људског живота. Логици, која може бити средство патријархалне опресије, не треба веровати. Искуство стварног живота није јединствено; таква не треба да буде ни поезија.

37) Расплет. Завршетак песме треба да буде снажан и убедљив, да има велики значај.

37А) **Неухватљив расплет.** Завршетак песме требало би пре да буде шапат него лупање вратима. Требало би да наговести могућности, а не да изнесе закључак.

38) Недостатак расплета. Расплет је неприродан, и ограничава песму. Закључак песме требало би максимално да повећа њену отвореност за тумачење.

39) Психолошки увид. Способност за истраживање људске психе велика је врлина књижевности, и стога, поезије. Поезија треба да помогне читаоцима да боље разумеју и себе и друге. Требало би да открије искрене емоције, чак и када је нека емоција прерушена у другу, друштвено прихватљивију емоцију.

39А) **Искрене исповести.** Поезија треба отворено да приказује емоције и догађаје који се обично скривају. Поезија је простор на коме се откривају личне срамоте и истерују лични ђаволи. Читаоцима ће се тако помоћи да нормализују властите

сложене емоције и искуства, и да се помире са властитим тајнама. Песме пружају неку врсту психотерапије.

39Б) **Неприкладност.** Пошто је сврха стандарда прикладности у томе да нам не дозволе да размишљамо о непријатним, узнемирујућим и потенцијално опасним истинама, а пошто добра поезија говори истину – ма како условна, нестабилна и субјективна она била – поезија ће нужно прекршити те стандарде. Она може да спомиње (па чак и да слави) оно што је неславно, нечасно, насилно, незаконито и злобно. Она може, а можда и треба, да вређа.

40) Доличност. Поезија треба да служи за пример, уздижући врлине умерености, суздржаности, пристojности. Она отеловљава и подржава важне културне идеје и нормe.

41) Снажан индивидуални глас. Поезија се у потпуности врти око људске личности, која је изражена и отеловљена у начину причања/писања сваког појединца – то јест, у гласу. Не само да песниково „јаство“ треба истраживати, већ му, ако је довољно занимљиво, треба и удовољавати. Тај глас може и не мора бити блиско повезан (или истоветан) са говорним гласом песника. Глас успешног песника другачији је од свих осталих. Подстиче се употреба првог лица једнине, „ја“. Марк Халидеј сврху добре песме описује овако: „Ако бих могао да ти се обратим, или ако би неки скривени део мога бића могао да се обрати непосредно, искрено, снажно, самом средишту тебе... онда би то звучало овако.“³

41А) **Оригиналност израза.** Овој особини, као и имагинацији, диви се већина песника (али не и сви они), премда се могу оштро сукобљавати око тога шта та особина заправо јесте, и како је треба изразити. Не само да ова оригиналност пружа задовољство, него и обнавља и подмлађује језик.

42) Равнодушност. Поезија треба да тежи објективном гласу Науке, лишеном ега. У најмањој мери, требало би да избегава опседнутост собом, и да се клони првог лица једнине. Аутор је, на крају крајева, мртав – он је само физички ентитет кроз који језик изражава ограничен број идеја које му властита структура дозвољава да искаже. „Личност“ штети успешној поезији.

43) Мудрост и вечне вредности. Поезија треба да буде ризница важних истина човечанства, кадра да води читаоце и да им помаже у животу. Велика поезија изражава оно се „често мисли, али ретко каже.“

44) Осећај релативизма. Све вредности зависе од доба и културе. Не постоји апсолутна „истина“. Такозване истине наше културе јесу опресивне лажи.

³ Matthew Cooperman, "Walking and Talking: An Interview with Mark Halliday", *The Writer's Chronicle*, фебруар 2002, 57.

44А) **Нихилизам.** Снажан релативизам често води у очајање. Нихилисти у поезији могу пронаћи ослонац за свој систем (не)веровања, а поезија им може помоћи и да појачају своје очајање или пак да побегну од њега.

45) Осећај заједничког искуства. Поезија читаоцима треба да пружи осећај заједништва с другим људима, из прошлости и из садашњости. Она треба да појача нашу способност емпатије и да нам помогне да се не осећамо толико сами.

45А) **Осећај да припадамо некој елити.** Поезија је нужно намењена неколицини, и стога је езотерична. Задовољство читања поезије делимично лежи у уживању у тој чињеници.

46) Спознавање суштинске самоће. Поезија би требало да покаже и обухвати узалудност очекивања сапутника на животном путу. Како можемо познавати неког другог, када је немогуће установити ни шта је то тачно „ја“?

47) Добра прича. Најбоља поезија је наративна. Поезија без наративног елемента јесте ушкопљена поезија.

48) Лирска лепота. Највиши облик савремене поезије јесте лирска поезија, којој наративна компонента не треба, а може је и унизити.

49) Одређени поглед на свет. Многи читаоци, премда то можда негирају, одбацују дела чији се поглед на свет разликује од њиховог. Да би нека песма у њиховим очима била одлична, она мора наизглед имати исте ставове као и читаоци.

49А) **Женска / расна / етничка питања.** Најзанимљивија поезија бави се проблемима [овде убацити потлачену групу], и требало би да им помогне да се еманципују. Поборници овога често поносно и отворено изражавају своје ставове.

49Б) **Питања белих мушкараца.** Најзанимљивија поезија бави се проблемима белих мушкараца, и требало би да им помогне да задрже моћ коју имају и да поврате моћ коју су изгубили. Поборници овога склони су да крију своја уверења, чак и од себе самих.

50) Поновно стварање неког животног искуства. Употребом слика, звука, драматичног темпа и других прозодијских техника, добра песма у читаочевом уму изнова ствара ауторово стварно или замишљено искуство. Читање песама јесте начин да читалац проживи неко искуство из друге руке.

51) Стварање новог, језичког искуства. Језик није живот, и не може да га створи. Песма је искуство језика, који мора бити изобличен, фрагментиран или некако другачије измештен из природне употребе, како би се створило нешто ново и до сада непознато.

- 52) Реализам.** Прича и описи треба да се заснивају на свету у коме људска бића живе и да се фокусирају на њега.
- 53) Надреализам.** Снолики предео несвесног јесте права тема поезије. Фантастична дешавања су занимљивија и значајнија од свакидашњих, а подједнако су стварна, с обзиром на то да су део менталног живота. Поезија треба да изражава и слави необуздану машту.
- 54) Мапа свести.** Поезија је лингвистички дијаграм свести за време рада и игре. Џон Ешбери користи течан, сређен стил који наизглед брише значење док се реченица одвија. Лин Хеџинијан користи неповезане реченице и фрагменте, са много скокова, што одражава ток њених мисли. Дениз Думел користи бројне дигресије. У извесном смислу, тема свеколике поезије јесте писање поезије.
- 55) Сажимање.** Поезија је снажна мисао сабијена у мали простор. Она је језик под притиском, као у песмама Емили Дикинсон.
- 56) Ропсодијски ток.** Поезија је навирање животне енергије – снажна, плодна и обилна, као у песмама Волта Витмана. Ропски се држати поенте или теме суштински је непоетично.
- 57) Споро напредовање.** Поезија треба да употребљава препреке – нејасан језик, понављања, прекидања, чак и обичну досаду – како би спречила читаоца да се пасивно препусти песниковој контроли.
- 58) Лепота.** Поезија треба да се бави лепим, префињеним и углађеним. Суптилна, грациозна и спретна, треба да се допадне узвишеном делу наше природе.
- 58А) **Лепота у ружноћи.** Поезија треба да истакне лепоту онога што се обично не сматра лепим.
- 59) Ружноћа.** Поезија треба да се бави животом какав он заиста јесте, ослобођен свих маски, представљен у свој својој грубости, прљавштини и бруталности. Песме треба да буду сирове, експлозивне и неуглађене. Култ лепоте је застарео и истрошен.
- 60) Одсуство лепоте и/или ружноће.** И лепота и ружноћа су субјективни вредносни судови лишени објективне стварности. То су подједнако опресивне илузије, и треба их обе одбацити.
- 61) Сакривена техника.** Спретном употребом уметничких вештина, поезија у читаоцу треба да изазове „будни сан“. Песник се изузетно труди да песма изгледа тако као да се уопште није трудио.

62) Огољена техника. Поезија треба да усмери читаоачеву пажњу на своје трикове и тајне. Не треба да се труди да створи „будни сан“, него да искрено призна да је језичка рукотворина.

Ова листа може да се настави, али надам се да сам пренео суштину идеје.

Ако сте песник који покушава да објави своју поезију, најбоље је да знате који су принципи неконвенционални, и који издавачи – судећи по ономе што објављују – деле ваше принципе. Нема сврхе у томе да покажете савршену бабу ономе ко жели да види жабокречине.

Ако сте збуњени читалац, ваља разумети да не само да је већина данашње поезије лоша (као што је већина поезије у свако доба лоша), него и добра поезија написана из естетског угла с којим се не слажете вама може деловати лоше. Естетски ставови критичара могу се видети у ономе што они пишу, и могу бити један од чинилаца вашег суда њиховог суда.

Ако сте песник почетник, било би корисно да усавршите своје афинитете и разјасните властиту естетику. Шта желите да ваша и туђа поезија учини? (Та одлука може бити свесна и несвесна, експлицитна и имплицитна.) У сваком стадијуму песничког живота, а поготово на његовом почетку, најбоље је бити отвореног ума. Укус сваког појединца мења се с временом. Ако га замандалите, ваше дело може престати да се развија.

Ако сте читалац и/или песник ветеран, вредело би да разумете како се свет америчке поезије променио само у последњих двадесет година. Награде и такмичења – одувек непоуздани показатељи тога колико је нешто изузетно – постали су још непоузданији. Рецензије и критике више су непредвидиве и већи су извор фрустрација него икада раније. Свест о томе колико утицаја имају лични приоритети уредника можда неће умањити фрустрације, али може смањити збуњеност и сумњу у себе када сте сигурни да сте написали нешто добро, а ипак добили негативан одговор. Може вам помоћи да себи потврдите шта покушавате да учините.

Америчка поезија у 2003. години јесте свемир који се шири; песници се брзо удаљавају једни од других и постају све различитији. Ипак, у неком тренутку у будућности, то ширење ће сигурно престати. Неки писац или теоретичар можда управо сада ствара дело које ће све променити, све преокренути. А онда, као свемир који се урушава, песници ће се можда спојити у стање готово потпуног једногласја, приправни да опет узавру и експлодирају.

Изворник: Charles Harper Webb, "Apples and Orangutans : Competing Values in Contemporary Poetry", у: The Writer's Chronicle, октобар/новембар 2004, св. 37, бр. 2, сџр. 76–80.

(Са енглеској превела **Бојана Вујин**)